

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ. ВІД ЕЛЕКТОННОГО ПІДРУЧНИКА ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОМІЧНИКА

Глушкова Д. В.

Бібліографічний опис: Глушкова Д. В. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ. ВІД ЕЛЕКТОННОГО ПІДРУЧНИКА ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОМІЧНИКА // Якість освіти в умовах змін: наукові пошуки, педагогічна практика та предметні методики : збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Кам'янець-Подільський, 2026. С. 157–160.

Видавець: ГО «Педагогічна платформа “Якість освіти”»

Оригінальні сторінки у збірнику: 157–160

УДК 37:004.8

*Глушкова Дар'я Валентинівна,
доктор філософії, доцент кафедри правоохоронної діяльності
навчально-наукового інституту №5 Харківського національного
університету внутрішніх справ, м. Харків, Україна*

Сучасний розвиток інформаційного суспільства супроводжується стрімким поширенням цифрових технологій, які істотно трансформують усі сфери людської діяльності. Однією з галузей, що зазнає найдинамічніших змін, є освіта. Якщо ще два десятиліття тому цифровізація освітнього процесу асоціювалася переважно із впровадженням комп'ютерних класів, електронних бібліотек та мультимедійних презентацій, то сьогодні вона набуває принципово нового змісту. Центральним елементом сучасної цифрової трансформації стає штучний інтелект, який поступово переходить від допоміжного інструменту до активного учасника освітнього процесу.

Розвиток цифрових технологій у сфері освіти є одним із наймасштабніших процесів трансформації сучасного суспільства. За останні тридцять років освітня система пройшла кілька якісно різних етапів цифровізації. Кожен із них характеризувався появою нових технологічних рішень, зміною ролі викладача, студента та способів організації навчального процесу. Якщо на початку цифровізація передбачала лише використання комп'ютерів як технічного засобу навчання, то сьогодні вона ґрунтується на застосуванні інтелектуальних алгоритмів, здатних аналізувати, прогнозувати, адаптувати та навіть створювати навчальний контент.

Поява генеративного штучного інтелекту стала одним із найважливіших технологічних проривів ХХІ століття. Провідні університети світу дедалі

активніше впроваджують інструменти ШІ в навчальний процес. Якщо спочатку адміністрації закладів освіти намагалися обмежувати використання таких систем через побоювання щодо академічної недоброочесності, то вже сьогодні переважає інший підхід – навчити студентів і викладачів працювати з ШІ відповідально та професійно [1].

Університети США, Великої Британії, Канади, Німеччини, Австралії, Японії та Сінгапуру розробляють власні рекомендації щодо використання генеративного ШІ. У багатьох закладах освіти створюються внутрішні політики, які визначають випадки допустимого використання ШІ під час навчання, порядок посилення на такі інструменти у наукових роботах, правила перевірки академічної доброочесності та вимоги до прозорості використання цифрових технологій.

Одним із найбільш показових прикладів є застосування ШІ під час підготовки навчальних матеріалів. Викладачі дедалі частіше використовують AI для створення презентацій, тестових завдань, ситуаційних кейсів, індивідуальних практичних вправ, сценаріїв рольових ігор та інтерактивних моделей професійної діяльності. Це значно скорочує час підготовки до занять і дозволяє більше уваги приділяти методичній роботі та взаємодії зі студентами.

Для сучасного студента ШІ став універсальним цифровим помічником. Найпоширенішими напрямками його використання є пояснення складних тем простими словами, пошук і систематизація інформації та створення конспектів. Особливо ефективним є використання AI як персонального репетитора. На відміну від звичайного підручника, інтелектуальна система може пояснювати одну й ту саму тему різними способами, доки студент її повністю не зрозуміє. Вона враховує попередній діалог, адаптує складність пояснення, ставить уточнювальні запитання та пропонує додаткові приклади. Наприклад, студент юридичного факультету може попросити пояснити порядок адміністративного оскарження рішень органів державної влади. Якщо після першого пояснення залишаються питання, AI може навести практичний приклад, порівняти процедуру із судовим захистом, запропонувати схему або тест для самоперевірки [2].

Для викладачів використання ШІ відкриває не менше можливостей: автоматичне створення тестів різного рівня складності, розроблення практичних кейсів, генерацію ситуаційних задач, підготовку презентацій, формування методичних рекомендацій та переклад навчальних матеріалів. Наприклад, викладач дисципліни «Адміністративне право» може за кілька хвилин отримати десять різних практичних ситуацій щодо адміністративної відповідальності, які будуть відрізнятися фабулою, складністю та нормативною базою. Раніше підготовка такого матеріалу займала декілька годин або навіть днів [3].

Крім того, AI допомагає швидко адаптувати навчальні матеріали для студентів різного рівня підготовки. Для першокурсників інформація може бути подана простішою мовою, а для магістрантів – із використанням сучасної судової практики, міжнародного досвіду та наукових дискусій.

Можливості ШІ практично не обмежуються окремими спеціальностями. У юридичній освіті AI допомагає аналізувати законодавство, моделювати судові

процеси, формувати проекти процесуальних документів, систематизувати судову практику та пояснювати складні правові конструкції. У медичній освіті ШІ використовується для моделювання клінічних випадків, аналізу симптомів, інтерпретації результатів лабораторних досліджень, навчання діагностиці та розвитку клінічного мислення. У технічній освіті AI широко застосовується для програмування, моделювання інженерних конструкцій, аналізу алгоритмів, автоматизації розрахунків і розроблення програмного забезпечення. У сфері економіки системи ШІ допомагають прогнозувати фінансові показники, аналізувати великі масиви статистичних даних, оцінювати ризики та моделювати бізнес-процеси. У педагогічній освіті AI використовується для створення інтерактивних навчальних матеріалів, аналізу результатів навчання, формування індивідуальних освітніх траєкторій та розвитку цифрових компетентностей майбутніх учителів.

Отже, цифрова трансформація освіти є закономірним наслідком розвитку інформаційного суспільства та стрімкого вдосконалення цифрових технологій. За останні десятиліття освітній процес пройшов шлях від використання електронних підручників і мультимедійних матеріалів до створення повноцінного цифрового освітнього середовища, якому штучний інтелект стає одним із ключових інструментів навчання.

Штучний інтелект доцільно розглядати не як альтернативу традиційній освіті чи заміну викладача, а як потужний інструмент підтримки навчального процесу. Його ефективне використання відкриває нові можливості для персоналізації навчання, удосконалення методик викладання, розвитку цифрових компетентностей і формування конкурентоспроможного людського капіталу. Саме гармонійне поєднання професійної майстерності викладача, активної позиції студента та сучасних цифрових технологій стане основою розвитку освіти майбутнього та забезпечить підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрової економіки та глобального інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

Булгаков Н. С. Використання штучного інтелекту як засіб оптимізації бізнес-процесів: магістерська робота. Київ: Національний університет «Кієво-Могилянська академія», 2025. 104 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/65090a20-1560-4bc8-855f-5b91b6745fd3/content> (дата звернення 09.07.2026)

В Україні представили ШІ-помічника для молоді. Дія : офіційний вебпортал. URL: <https://diia.gov.ua/news/v-ukraini-predstavyly-shi-pomichnyka-dlia-molodi> (дата звернення 09.07.2026)

Нові правила використання ШІ в університетах: що змінюється для викладачів і студентів. Kharkiv IT Cluster. URL: <https://it-kharkiv.com/news/ua/novi-pravy-la-vykorystannia-ai-v-universytetakh-shcho-zminiuietsia-dlia-vykladachiv-i-studentiv> (дата звернення 09.07.2026)